

Tiivistelmä Suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannuksista vuonna 2020

Vuonna 2020 Kuntaliiton julkaisemassa terveydenhuollon kustannusvertailuraportissa oli mukana yhdeksän kaupunkia: Espoo, Helsinki, Kuopio, Lahti, Oulu, Pori, Tampere, Turku ja Vantaa. Aineistona olivat kaikki terveydenhuollon kustannukset ja sosiaalihuoltolain mukainen ympärivuorokautinen laitoshoido, tehostettu palveluasuminen sekä mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut.

Raportissa perusterveydenhuolto jaetaan avoterveydenhuoltoon, suun terveydenhuoltoon ja kotihoitoon. Ympärivuorokautinen hoito sisältää perusterveydenhuollon laitoshoidon, sosiaalihuoltolain mukaisen laitoshoidon ja tehostetun palveluasumisen. Erikoissairaanhoidossa verrataan kustannuksia somaattisen ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidossa ja laitoshoidossa. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelun kustannukset sisältyvät psykiatrian avohoitoon.

Seuraavassa käydään läpi Helsingin vuoden 2020 tietoja vertaillen niitä muihin kaupunkeihin sekä Helsingin tietoihin edelliseltä vuodelta. Kustannukset ilmoitetaan kokonaiskustannuksina sekä kustannuksina /asukas tai ikäryhmän asukas. Sen sijaan asiakaskohtaisia kustannuksia ei raportissa käsitellä. Aineisto on kokonaisuudessaan Kuntaliiton julkaisussa.

Kustannustietojen kokoaminen toteutettiin noudattaen Suomen Kuntaliiton ohjeita tietojen kokoamisesta. Helsingissä lähtötietoja olivat hinnastotaulu, manuaalisesti kerättävät kustannukset ja toiminnallinen tilinpäätös. Kaupunkien välisiin kustannuseroihin vaikuttavat ikä- ja palvelurakenne, asukkaiden palvelutarve sekä paikalliset strategiset linjaukset ja painopisteet.

Helsingissä kustannuspaineita aiheuttavat väestömäärän kasvu, ikääntyneen väestön määrän kasvu, henkilökunnan palkankorotukset ja yleinen kustannustason nousu. Vuonna 2020 Helsingin terveydenhuollon kokonaiskustannukset olivat 1 572 M€. Covid-19-pandemian aiheuttamat kustannukset olivat 73,0 M€. Kustannuksia tuli testauksesta 32,2 M€, henkilöstömenoista 20,3 M€ ja suojatarvikehankinnoista 12,1 M€. Covid-19-pandemian säästöt 9,9 M€ tulivat kuljetuspalveluista, iäkkäiden ja vammaisten päivätoiminnoista sekä suun terveydenhuollosta, jossa toiminnot olivat osan toimintavuodesta supistettuina tai suljettuina. Covid-19- pandemia edellytti merkittäviä toiminnan muutoksia. Tartunnanjäljityksen kapasiteettia lisättiin, perustettiin kaksi epidemiaterveysasemaa ja järjestettiin vuodeosastopaikkoja koronapotilaille. Ohjauksen ja neuvonnan resursseja lisättiin ja digipalveluja laajennettiin.

Asukaskohtaiset kustannukset

Vuonna 2020 Vantaa, Espoo ja Helsinki olivat vertailun kustannustehokkaimpia. Helsingin terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset 2435 €/asukas olivat vertailukuntien kolmanneksi pienimmät, 1,7 % vertailukaupunkien mediaania pienemmät. (Espoo 2351 €/asukas, Vantaa 2305 €/asukas). Terveydenhuollon deflatoidut, asukaskohtaiset ikävakioidut kustannukset nousivat edellisestä vuodesta Helsingissä 1,9 %, Espoossa 2,2 % ja Vantaalla 0,8 %. Kaikissa vertailukaupungeissa kustannukset nousivat keskimäärin 2,2 %. Helsingin ikävakioidut

asukaskohtaiset kustannukset laskivat vuosina 2015–2018. Vuodesta 2018 Helsingin terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset ovat nousseet.

Terveydenhuollon kustannukset ikäryhmittäin

Helsingin väestömäärä oli vuoden 2020 lopussa 656 920. Väestö lisääntyi edellisestä vuodesta noin 3000 asukkaalla. 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien osuus oli Helsingissä 17,4 % (Espoo 15,0 %, Vantaa 15,5 %). Yli 85-vuotiaiden osuus väestöstä oli Helsingissä 2,1 %. Espoossa ja Vantaalla 65 vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia oli suhteellisesti hieman Helsinkiä vähemmän. keskimäärin vertailun kaupungeissa 65 vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia oli 18,3 %.

Terveydenhuollon ikäryhmäkohtaiset kustannukset olivat Helsingissä alle suurten kaupunkien mediaanikustannusten kaikissa lasten, nuorten ja alle 65-vuotiaiden työikäisten ikäryhmissä. 15–49-vuotiaiden terveydenhuollon kustannukset olivat Helsingissä Espoon jälkeen vertailun toiseksi matalimmat. Ikäryhmän asukasta kohti lasketut Helsingin kustannukset olivat vertailun mediaanissa 65-74-vuotiaiden sekä 85 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä. Helsingin kustannukset olivat vertailun mediaanikustannuksia suuremmat 75–84-vuotiaiden ikäryhmässä.

Terveydenhuollon kustannus oli 85 vuotta täyttäneillä Helsingissä 20 681 € /ikäryhmän asukas.

Perusterveydenhuollon avohoidossa asukasta kohti lasketut ikäryhmittäiset kustannukset laskivat edellisestä vuodesta 0-6-vuotiailla ja 85 vuotta täyttäneillä. Kotihoidossa ikäryhmittäiset kustannukset nousivat 75-84-vuotiailla 48 €/asukas ja 85 vuotta täyttäneillä 246 €/asukas. Suun terveydenhuollon asukaskohtaiset kustannukset laskivat alle 7-vuotiailla, mutta nousivat 75 vuotta täyttäneillä ja sitä vanhemmilla.

Perusterveydenhuollon ympärivuorokautisen hoidon ikäryhmittäiset kustannukset nousivat edellisestä vuodesta 65 vuotta täyttäneillä mutta pysyivät ennallaan tai laskivat hieman sosiaalihuoltolain mukaisessa ympärivuorokautisessa hoidossa. Tehostetun palveluasumisen ikäryhmittäiset kustannukset laskivat 65-74-vuotiaiden ja 75-84-vuotiaiden ikäryhmissä mutta nousivat 228 €/asukas 85 vuotta täyttäneillä ja sitä vanhemmilla.

Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoidon ikäryhmittäiset kustannukset laskivat vuodesta 2019 alle 15-vuotiaiden ja 85 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä, mutta nousivat kaikissa muissa ikäryhmissä. Nousu oli suurinta 50-64-vuotiailla, 33 €/asukas ja 65-74-vuotiailla 24 €/asukas. Psykiatrisen avohoidon ikäryhmittäiset kustannukset laskivat alle 15-vuotiailla, mutta ikäryhmittäiset muutokset olivat vähäisiä. Somaattisen erikoissairaanhoidon laitoshoidon ikäryhmittäiset kustannukset laskivat 7-49-vuotiailla ja 75 vuotta täyttäneillä ja sitä vanhemmilla, mutta nousivat 0-6-vuotiailla ja 50-74-vuotiailla. Psykiatrisen laitoshoidon kustannukset säilyivät lähes ennallaan eri ikäryhmissä.

Perusterveydenhuollon avohoidon kustannukset

Sitovien tavoitteiden mukaan Helsingin palvelurakenne kevenee laitoshoidon vähentämällä ja kehittämällä intensiivisiä, liikkuvia ja matalan kynnyksen avohoitopalveluja. Tavoitteena on, että kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä nousee edelliseen vuoteen verrattuna.

Perusterveydenhuollon osuus terveydenhuollon ikävakioiduista kustannuksista oli Helsingissä 48,7 %, Espoossa 53,3 % ja Vantaalla 50,7 %. Perusterveydenhuollon osuus kustannuksista kasvoi Helsingissä hieman edellisestä vuodesta. Helsingin perusterveydenhuollon avohoidon ikävakioidut kustannukset, 314 € /asukas (286 € /as v. 2019), olivat vertailukaupunkien toiseksi pienimmät, 6,5 % mediaania pienemmät (Espoo 422 €/asukas ja Vantaa 336 €/asukas).

Suun terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset, 98 €/as (99 €/as v 2019) olivat vertailukuntien neljänneksi pienimmät, 5,3 % mediaania pienemmät. Kotihoidon ikävakioidut kustannukset, 230 € /asukas (214€ /as v. 2019), olivat vertailukuntien neljänneksi suurimmat, 1,6 % mediaania suuremmat.

Perusterveydenhuollon laitoshoidon kustannukset

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden mukaan ympärivuorokautisessa hoivassa palvelujen määrää nostetaan vastaamaan ikäihmisten lukumäärän kasvua. Tavoitteena on, että ympärivuorokautiseen hoitoon pääsee silloin, kun kotona asuminen ei ole enää mahdollista.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa laitoshoidossa Helsingin ikävakioidut kustannukset (143 €/asukas) olivat vertailun toiseksi korkeimmat. SHL:n mukaisen laitoshoidon asukkaiden määrä laski 280 asukkaalla ja ikävakioidut kustannukset säilyi ennallaan. Tehostetun palveluasumisen ikävakioidut kustannukset (241 €/asukas) olivat vertailun matalimmat. Palveluasumisen asukkaiden määrä laski 49 asukkaalla, mutta kustannukset nousivat. Helsingin perusterveydenhuollon laitoshoidon asukaskohtaiset kustannukset, 160 €/asukas, olivat vertailun neljänneksi alhaisemmat (152 € /as v. 2019).

Erikoissairaanhoidon kustannukset

Helsingin sosiaali- ja terveystoimen sitovien tavoitteiden mukaan psykiatrisessa avohoidossa olevien potilaiden sairaalapäivien määrä vähenee avohoidon laadullisella kehittämisellä ja sen eri muotoja vahvistamalla. Helsingin sosiaali- ja terveystoimen psykiatrian käynnit olivat samalla tasolla kuin edellisenä vuonna.

Psykiatrisessa avohoidossa Helsingin ikävakioidut kustannukset olivat 153 €/asukas (Espoo 119 €/as, Vantaa 110€/as). Vertailun kaupungeissa keskimäärin psykiatrisen avohoidon kustannukset olivat 150 €/as. Psykiatrisessa laitoshoidossa ikävakioidut kustannukset olivat 89 €/asukas (Espoossa ja Vantaalla 68 €/as). Helsingin psykiatrisessa laitoshoidossa kustannukset olivat alle vertailun mediaanin. Psykiatrisen avo- ja laitoshoidon asukaskohtaiset kustannukset säilyivät vuoden 2019 tasolla.

Erikoissairaanhoidon somaattisessa avohoidossa Helsingin ikävakioidut kustannukset olivat 506 € /asukas (Espoo 461 €/as, Vantaa 449 €/as). Helsingin kustannukset olivat alle vertailun mediaanin (542 €/as). Helsingin asukaskohtaiset kustannukset nousivat 14 € /asukas. Erikoissairaanhoidon somaattisessa laitoshoidossa Helsingin ikävakioidut kustannukset olivat 502 €/asukas (Espoo 450 €/as, Vantaa 508 €/as) Helsingin kustannukset olivat hieman alle mediaanin. Asukaskohtaiset kustannukset laskivat 7 € /asukas.

Lähteet

Maria Pernu, Anu Nemlander: Suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset vuonna 2020 Espoo, Helsinki, Kuopio, Lahti, Oulu, Pori, Tampere, Turku, Vantaa. Suomen Kuntaliitto 2021

